

KRSNI RAZGOVOR

Živan Bezić

U katoličkom pastoralu postoje zapravo tri krsna razgovora. Prvi je onaj koji se obavlja s roditeljima i kumovima djeteta što se ima krstiti. Drugi se vodi s odraslim ljudima koji se pripremaju na sakrament krsta (katekumenat). Treći se vrši za vrijeme samog obreda krštenja.

Mi ćemo se zaustaviti samo na onom prvom razgovoru. Zapitat ćemo se čemu služi, na koji se način obavlja i o čemu treba razgovarati.

ZAŠTO KRSNI RAZGOVOR?

Čemu dakle služi krsni razgovor s kumovima i roditeljima djeteta što se ima krstiti?

Mislim da se kao prvi i najvažniji cilj krsnog razgovora može istaknuti briga oko kršćanskog odgoja djeteta. Krštenje obavezuje na kršćanski život, a njegov temelj je kršćanski odgoj u djetinjstvu i mladenaštvu. Stariji ne smiju na krhka djetinja leđa položiti kršćanske obaveze a da istodobno ne pruže djetetu snagu i sredstva kojima će ih moći nositi i ostvarivati. Stoga svećenik smije krsnim zavjetima vezati samo onu djecu kojima će roditelji, uz pomoć kumova, osigurati upoznavanje katoličke vjere i potrebiti kršćanski odgoj. „Da bi sakrament postao potpuna stvarnost, potrebno je da se djeca kasnije pouče u onoj vjeri u kojoj su krštena”, veli novi obrednik krštenja.¹

Svrha krsnog razgovora mora biti i raščišćavanje motiva zbog kojih roditelji traže krst za svoju djecu. Ti motivi, na žalost, nisu uvijek potpuno kršćanski. Danas neki roditelji traže krst za djecu jer to smatraju lijepim narodnim običajem, jer se tako čovjek razlikuje od životinje (odatle narodni izrazi: krst-nekrst) ili jer to smatraju korisnim: dijete im neće ići u pakao, ne mogu mu naškoditi „uroci”, vrijedit će mu u životu i sl. Mnogi mladi roditelji daju krstiti svoje dijete jer tako žele djed i baka, dakle da „stari budu zadovoljni”. Jasno da ni jedan takav motiv ne opravdava krštenje, i krsni razgovor služi upravo tome da raščisti i kršćanski usmjeri motivaciju nedovoljno upućenih roditelja.

¹ *Red krštenja. Kršč. sadašnjost. Zagreb 1970, str. 15, toč. 3/.*

Krsni razgovor je ujedno sjajna prigoda da se produbi vjera samih roditelja i kumova. Većina kršćanskih roditelja se ne može pohvaliti kvalitetom svoje vjere. Mi smo im dužni pomoći u poboljšanju njihovih vjerskih shvaćanja i u izvršavanju njihovih roditeljskih zadataka. Moramo ih osposobiti da budu prvi vjeroučitelji svojoj djeci. Stoga je krsni razgovor pomoć roditeljima, a izvrsna prilika za Crkvu da nastupi kao navjestiteljica evanđelja i da na taj način vrši svoju učiteljsku zadaću. Krsni razgovor je providencijalna šansa za Crkvu (tko zna da li će joj se slična prigoda ikada više pružiti?) i za roditelje (osobito one nemarnije).²

Danas je, na žalost, situacija u svijetu i Crkvi takva da zapravo nisu problem „nezrela“ djeca, već upravo „zreli“ ljudi. Neki naime postavljaju pitanje o prikladnosti krštenja djece zbog djetinjine „nezrelosti“, a srž poteškoće leži u stvari u nezrelosti mnogih „odraslih i zrelih“ ljudi, tj. nesposobnih ili nevrijednih roditelja.³ Oni u većini nisu dorasli svome roditeljskom i kršćanskom pozivu i zato moramo usmjeriti svoja nastojanja upravo na pripremu roditelja. Roditeljska odgovornost je pregolema da bismo je mogli potcijeniti. „Djeca se krste u vjeri roditelja“. Kršćanska inicijacija je dug proces. Valja ga i dobro početi i ustrajno izvoditi i sretno završiti. U tom procesu presudnu ulogu igraju kršćanski roditelji.⁴

Budući da po novom obredniku roditelji i kumovi imaju još aktivniju ulogu nego prije, moraju biti s njom dobro upoznati. Moraju znati što se od njih traži i na koji način će izraziti svoje zelje i svoju vjeru. Potrebno je poznavati sakramentalni obred kao i vlastiti nastup u njemu. To je zadatak krsnog razgovora. „Vrlo je važno da se roditelji – potaknuti vlastitom vjerom ili uz pomoć prijatelja i drugih članova zajednice – prikladnim sredstvima kao što su knjige, pisma, obiteljski katekizmi i dr. pripreve na sviesno sudjelovanje u slavlju krštenja“ tvrdi Obrednik (str. 15, toč. 5:1). Krštenje je veoma važan događaj u životu i djece i roditelja.

Napokon – treba li i to spomenuti – u novom obredniku krštenja Crkva izričito traži i od župnika i od roditelja da se takva priprema izvrši prije krštenja. To je ne samo disciplinska već i moralna obaveza. Obrednik u tom pogledu naročito ističe inicijativu pastira.⁵ U listopadu prošle godine naša je Biskupska konferencija također dala sličnu uputu: „Roditelje koji traže krštenje svog djeteta treba pripremiti na slavljenje sakramenta krštenja barem jednom katehezom i uključiti ih u stvarno sudjelovanje u daljnjem procesu inicijacije njihovog djeteta. Isto vrijedi i za kumove.“⁶

2 H. Chalmardrier i dr., *Les demands de baptême: chances pour l'Eglise?* Centre Jan-Bart, Paris 1977.

3 J. Müller i dr., *Taufgespräche*. Echter V., Würzburg 1972, str. 116.

4 M. Huber, *Taufgespräche*. Pustet, Regensburg 1976.

5 Na žalost, opazio sam da svijest o toj dužnosti još nije prodrla u savjest svih župnika. Neki taj razgovor uopće ne obavljaju (zadovoljavaju se samo upisom), a neki vrlo površno.

6 *Smjernice za pastoralnu praksu sakramenata krsćanske inicijacije*. Izd. BKJ, Zagreb 1978. (10.X.). Ciklostilom. Str. 2, toč. 2/.

SUDIONICI U KRSNOM RAZGOVORU

Svaki razgovor traži subesjednika. I u krsnom dijalogu mora sudjelovati više partnera. Tko su oni?

1. Prvi sudionik i vođa razgovora je budući krstitelj djeteta. To je, po kanonskom pravu, nadležni župnik krsnog kandidata. Njemu valja prijaviti novorođenče i s njim ugovoriti termine razgovora i krštenja.⁷ Ako župnik nije prisutan, dužnost krsnog razgovora prelazi na njegova pomoćnika (kapelana) ili zamjenika. Dakako, u krsnom razgovoru mogu sudjelovati i obojica. U određenim prilikama će tako biti i najbolje (npr. u skupnom razgovoru s više pari roditelja).

U izvanrednim prigodama krstitelj može biti i đakon, pa prema tome i vođa krsnog razgovora.

2. U velikim župama, gdje svećeniku pomažu laički suradnici, mogu i oni biti sudionici ili voditelji krsnog dijaloga. Pastoralni pomoćnici (asistenti, referenti, katehete, laički teolozi, prigodni suradnici) preuzimaju mnoge župske poslove, pa im se može povjeriti i priprava roditelja za krštenje. Kao službenim pomoćnicima u postoralu to im je i njihova staleška dužnost. Oni tu zadaću mogu obavljati kao pojedinci, a mogu je vršiti i u ekipi. U ekipnom se radu daje specificirati i uloga pojedinaca.

Dobro je da kao aktivni sudionici u krsnom razgovoru sudjeluju i *iskusni* roditelji i kumovi. Roditelji, koji su već više puta dali krstiti svoju djecu, sabrali su dragocjena iskustva koja u krsnom razgovoru mogu prenijeti na mlade, još neiskusne roditelje. Jednako i kumovi, koji su mnogo puta kumovali na krštenju, mogu biti izvrsni učitelji i primjeri novim kumovima. Svjedočanstva iskusnih roditelja i kumova najbolja su škola za mlade supružnike i kumove. Kako je priprava na sakramente dužnost čitave kršćanske zajednice, a ne samo pastira, laički suradnici pomažu kao predstavnici cijele zajednice. Na taj način u krsnom razgovoru sudjeluju sve župske strukture.

4. Kao glavni partner u krsnom razgovoru dolaze u obzir, dakako, roditelji krsnih kandidata i njihovi budući kumovi. Na krsni razgovor valja svakako pozvati *oba* roditelja i kuma, odnosno kumove krštenika. Ako su zainteresirani, u razgovoru mogu sudjelovati i bliži rođaci kandidata. Pogotovo ako ga oni zajedno s roditeljima budu odgajali, njihova je prisutnost veoma poželjna.

Što ćemo učiniti ako je jedan od roditelja nekatolik ili nekršten? Neka i on dode na krsni razgovor. Njemu je taj razgovor potrebniji nego ostalima. Neka pita i traži objašnjenja. Neka se upozna s dužnostima roditelja katoličkog djeteta. Neka slobodno iznese svoje poteškoće. Poželjno je da bude nazočan i na činu krštenja. „Ako netko od njih ne može ispovijediti vjeru, npr. zato jer nije katolik, može šutjeti. Od njega se samo zahtijeva, budući da je zatražio krštenje djeteta, da se pobrine ili barem dopusti da se dijete odgoji u krsnoj vjeri” (Obr. str. 16, t. 4).

7 „Neka se krštenje djece ne obavlja izvan župe kojoj pripada dijete bez dozvole domaćeg župnika. U slučaju da je dijete kršteno u drugoj župi, dotični svećenik treba krštenje javiti nadležnom župniku” (ib' str. 2, toč. 1).

Što pak učiniti ako je jedan od roditelja spriječen da sudjeluje u krsnom razgovoru (odsutan, bolestan, razne zapreke)? Razumljivo je da svaka stvarna zapreka opravdava njegov izostanak. Ako bude moguće, njega će se naknadno poučiti. Bolesnom roditelju se može doći i u njegov dom na razgovor. Najteže će biti s onima koji izmišljaju zapreke i nemaju volje ni za kakav dijalog. Tu će župnik poduzeti ono što je u danom času moguće. Ako ipak nije mogao pridobiti za razgovor drugog roditelja, krstitelj mora imati tim jaču garanciju za kršćanski odgoj djeteta sa strane vjernog supružnika.

A što ako i otac i majka odbiju doći na krsni razgovor? U slučaju da oni nisu ni tražili krštenje djeteta, jasno je da takvo dijete nećemo krstiti niti ćemo njegove roditelje pozivati na razgovor. No, ako su sami zatražili sakrament za svoje dijete, logično je da preuzmu na sebe i konsekvence krsta. Odbijaju li, uza sve to, razgovor, pokazuju da nisu spremni na punu odgovornost za vjeru djeteta, te krštenje valja odgoditi dok ne sazri njihova vjera. Kad su roditelji stvarno objektivno spriječeni, ali subjektivno dobro raspoloženi i u stanju da (preko bake, djeda ili rodbine) osiguraju kršćanski odgoj krštenika, nema razloga za odbijanje krsta.⁸

Dogodi li se da smo bili prisiljeni odgoditi nečije krštenje, na nama ostaje pastoralna obaveza ne prekidati vezu s takvim roditeljima. Dapače, mi ćemo nastaviti razgovor u još intenzivnijem obliku sve dok naše nastojanje ne donese pozitivan plod. U pomoć možemo pozvati rodbinu, susjede, prijatelje obitelji i vrijedne katoličke aktiviste.

KAKO RAZGOVARATI?

a) U malim župama, gdje su krštenja rijetka, bit će rijetki i krsni razgovori. Oni će se morati obavljati *pojedinačno*, sa svakim roditeljskim parom napose. Početak se krsnog razgovora nameće već kod prijave djeteta za krštenje. Tom se prigodom utanače i ostali termini razgovora. Nastojat ćemo da dijalogu prisustvuju i otac i majka. Ako je to zgodnije za roditelje, poći ćemo i do njihova doma.

b) U većim župama, osobito u gradovima, gdje ima veći broj krštenja, bolji su *skupni krsni razgovori*. Tu župnik i nema dovoljno vremena za pojedinačne razgovore. Osim toga, skupni su razgovori i mnogo korisniji. Sudionici učvršćuju vjeru jedni drugima, otvorenije iznose svoje probleme i uče jedan od drugoga. Zajednički krsni razgovori odvijaju se u obliku seminara ili tečaja, a po iskustvima grupne dinamike. Uz uvodno predavanje jednog pripadnika pastoralnog „tima“ valja potaknuti živi razgovor o svim problemima krštenja i kršćanskog odgoja. Predavač se ne smije služiti previše stručnim jezikom niti zalaziti u duboku teologiju. Treba se prilagoditi obrazovnoj i umnoj razini sudionika.

Takvi grupni razgovori mogu se odvijati u određenim vremenskim razmacima, npr. jedanput mjesečno (ili svaki drugi mjesec, već kako prilike traže). Razgovori se vode usmenim putem, no poželjni su i drugi oblici komuniciranja: audiovizual-

⁸ U „Smjericama“ naših biskupa nalazimo preblagi zaključak: „Nikoga ne odbiti tko traži krštenje, a u spornim slučajevima krštenje odgoditi“ (st. 2, t. 1). To je na mjestu ako se ono „tko traži“ odnosi na odraslog katekumena. No ako se odnosi na roditelje koji objektivno i subjektivno nisu dorasli svojoj zadaći, zaključak je previše blag.

na sredstva, katekizam za odrasle, knjige i brošure o krstu (i vjeri uopće), župski list, župnikovo pismo i sl. Danas više ne oskudijevamo raznovrsnim sredstvima vjerskog priopćavanja.

c) Najbolji oblik krsnog dijaloga je *kombinacija* pojedinačnih i skupnih razgovora. Roditeljima su naime potrebni osobni dodiri s njihovim pastirima. Neke su obiteljske situacije tako zapletene ili toliko originalne da se dušobrižnik ne može zadovoljiti grupnim razgovorima. Ponekad i sami roditelji žele poseban razgovor. Dakako, i njih će župnik uputiti na sudjelovanje u roditeljskom seminaru, ali će im omogućiti i osobni razgovor. To je potrebno ne samo onim parovima koji taj razgovor izričito zatraže, nego i svim ostalima. Stoga će pastir nastojati da, izvan skupnih tečajeva, barem jednom porazgovori sa svakim roditeljem (ili parom) napose.

Na kojem mjestu je najbolje obavljati krsne razgovore? Radi li se o pojedinačnom razgovoru, taj se redovito obavlja u župnom uredu, a prema potrebi i u roditeljskoj kući. Kad je u pitanju skupni razgovor, njegovo je mjesto u pastoralnom centru, u vjeronaučnoj dvorani ili nekom drugom prikladnom prostoru kojim župa raspolaže. Prostorija za razgovor trebala bi biti ukusno uređena, ni prevelika ni pretijesna, tako da se sugovornici ugodno osjećaju.

Kada obavljati krsni razgovor? Svakako prije krštenja. Prijava djeteta za krštenje nudi nam prvu prigodu za krsni razgovor.⁹ Roditeljima ćemo pružiti najosnovnije podatke o krstu i dogovoriti se za datume i sate budućih razgovora. Preko roditelja pozvat ćemo na razgovor i odabrane kumove. Već kod prijave djeteta provjeravamo tko je predviđen za kuma i da li on može kumovati (da poslije, na samom obredu, ne moramo odbijati ljude koji nisu kvalificirani za kumstvo).

Sam krsni razgovor odvija se kroz više dana, najbolje navečer, u najpogodniji sat za roditelje. Ako je neko dijete bilo kršteno privatno, u nuždi, krsni razgovor valja obaviti prije svečanog krštenja u crkvi (nadopuna krsta).

Koliko ćemo vremena posvetiti krsnom razgovoru? Što više, to bolje. Ipak, ne valja pretjeravati. Minimum, ispod kojega ne možemo ići, jest jedan sat. Francuzi, koji u ovoj stvari imaju najviše iskustva, tvrde da je jedan sat premalo. Za najnužniju pouku bit će potrebna barem tri razgovora.

O ČEMU RAZGOVARATI?

U prvom razgovoru najbolje je obraditi bitna pitanja vjere i krsta, u drugom glavne probleme kršćanskog odgoja, a u trećem ćemo skupa proučiti krsni obred. Dakle, predmet krsne pripreme bit će biblijsko-dogmatske, moralno-pedagoške i pastoralno-liturgijske naravi.

Najprije je potrebno utemeljiti vjeru samih roditelja i kumova. Djeca se krštavaju u njihovoj vjeri. Treba im pokazati (iz Svetog pisma i tradicije) da bez vjere nema ni krštenja. Posebno valja obraditi značenje krsta u životu kršćanina (zašto je potreban, učinci sakramenta, početak nadnaravnog života, utjelovljenje u

⁹ To ne znači da mi ne možemo započeti krsni razgovor još i prije rođenja djeteta. Budući roditelji, ako su dobri vjernici, na taj razgovor su spremni čim počnu očekivati dijete.

Crkvu itd.). Koliko ćemo daleko ići u izlaganju temeljnih vjerskih istina, zavisi o predznanju sugovornika. Opet napominjem: teologiju krsta u svakom ćemo slučaju izložiti jednostavnim načinom i razumljivim rječnikom.

Moralno-odgojne obaveze roditelja i kumova također su vrlo važan predmet naših razgovora. Roditelji su prvi svjedoci i učitelji vjere svojoj djeci. Njihov primjer je odlučan za životnu orijentaciju mladih i njihovu vjersku budućnost. Obiteljska situacija je osnovni oblik socijalizacije i kristijanizacije mladeži. Stoga roditelji moraju biti upoznati s glavnim problemima kršćanskog odgoja, njegovim metodama i sredstvima. Ne smijemo zaboraviti porazgovoriti i o ulozi kumova. Dakako, uvijek ćemo, a posebno u razlaganju odgojnih pitanja, omogućiti roditeljima da spontano iznesu svoje dileme i sumnje.

U krsnom razgovoru mora se također razglobiti i sam krsni obred u njegovu pastoralno-liturgijskom vidu. Kod dijeljenja sakramenta krsni razgovor dobiva čak i obrednu formu. Odmah na početku obreda krstitelj postavlja roditeljima pitanja o motivaciji i odgovornosti u vezi s krštenjem. Oni trebaju unaprijed znati na što se obavezuju. Roditelji i kumovi stavljaju križ (simbolika svega njihova odgojnog rada!) na čelo djeteta-kumčeta. Odriču se sotone i svih djela njegovih te javno ispovijedaju svoju vjeru. Ne čine to više – kao u starom obredu – u ime djeteta, već u svoje vlastito. Oni drže dijete na krstu (prednost imaju roditelji) i prihvaćaju simbole njegove vjere i krsne nevinosti. Na kraju skupa s novokrštenikom dobivaju blagoslov.

Poslije obreda roditelji zaslužuju iskrenu čestitku svećenika: zbog prihvaćanja roditeljstva i zahvalnog primanja dara Božjega, zbog truda oko priprave i krštenja te posebno zbog obnovljene osobne vjere. Krstitelj će roditeljima uručiti krsnu povelju djeteta, a kumovima njihovu kumsku diplomu.

Bilo bi lijepo od župnika da tom prigodom daruje roditeljima i jednu zgodnu knjigu o kršćanskom odgoju. Uz milost Božju to im je sada najkorisniji dar.

Je li time završen krsni razgovor?

Formalno jest, ali stvarno ne bi smio biti. Dobar pastir taj će razgovor i dalje nastaviti neformalnim putem, prateći duhovni razvoj krštenika i pomažući roditelje, djelom i savjetom, u njihovom teškom i odgovornom zadatku.